

Historijski zbornik, god. 64, br. 1 (str. 1–301) – br. 2 (str. 303–639), Zagreb, 2011.

Već uobičajenim tempom u 2011. godini izašla su dva nova broja časopisa *Historijski zbornik*. Prvi broj strukturalno sadrži šest članaka, tri rada u tematskom poglavlju »Historiografija« te isti broj nekrologa. Drugi broj sadrži tekst u povodu 25. obljetnice smrti Jaroslava Šidaka, sedam članaka, jedan rad u »Historiografiji« i razne obavijesti u istom imenoj cjelini. Oba broja sadrže »Ocjene i prikaze« podijeljene na dva dijela. U prvome su prikazani zbornici i časopisi, dok su u drugom dijelu knjige, a časopis završava blokom »Znanstveni i stručni skupovi«.

Prvi broj otvara prilog »Iseljenici iz Paštrovića u Zadru (XVI.–XIX. st.)« (1–27) Lovorke Čoralić. Autorica razmatra prisutnost i djelovanje iseljenika s područja Paštrovića u Zadru u razdoblju od 16. do dvadesetih godina 19. stoljeća na osnovi građe Državnog arhiva u Zadru. U uvodnom dijelu iznosi neke opće podatke o Paštrovićima, dok u središnjem dijelu rada kronološki razlaže dokumente koji se odnose na svakoga pojedinog useljenika. Prilog radu prijepisi su nekoliko oporučnih spisa paštrovskih useljenika. Slijedi rad »Biskup o biskupu – Kritika Foscove analize i transkripcije oporuke Ivana Tomka Mrnavića« (29–46) Ive Kurelac i Tamare Tvrtković u kojem autorice kritički pristupaju analizi oporuke šibenskog kanonika, zagrebačkog arhidakona i bosanskog biskupa iz 17. stoljeća Ivana Tomka Mrnavića, koju je prvi objavio u 19. stoljeću šibenski biskup Antonio Giuseppe Fosco. Osim detaljne analize primatelja oporučnih legata i samih legata u prilogu je osuvremenjena transkripcija oporuke s kritičkim aparatom. Komparativno vrednujući ugarsku i hrvatsko-slavonsku komponentu, Željko Holjevac i Marko Rimac analiziraju niz tema (upravnu podjelu, klimatske pojave, površinu i žiteljstvo, etnički i vjerski sastav, crkveno ustrojstvo, zdravstvene i stambene prilike, poljoprivredu, industriju, trgovinu, promet, obrazovne i kulturne prilike itd.) iz slojevitih problematike hrvatsko-mađarskih odnosa u 19. stoljeću (»Zemlje ugarske krune u doba mađarskoga milenija«, 47–77).

Ivan Hrستیć prikazuje razvoj sokolskog pokreta od njegovih početaka u Češkoj, širenja u Hrvatskoj te povijest društva u Makarskoj, s posebnim naglaskom na povezivanje sokolskog djelovanja s političkom situacijom u Hrvatskoj i Monarhiji (»Hrvatski sokol u Makarskoj: 1894.–1914.«, 79–98). Problematiku socijalnog turizma, temeljenog na radničkim odmaralištima i popustima na cijene prijevoza i smještaja nakon Drugoga svjetskog rata, obrađuju Igor Duda i Igor Stanić u prilogu »Iza vrata radničkih odmarališta. Službeni zapisi o nestašima i gladnima 1947.–1950.« (99–119).

»Republika Hrvatska i mirovna operacija Ujedinjenih naroda: kada, kako i zašto je došlo do njezine realizacije« (121–159) naslov je rada Ivice Miškulina u kojem, na temelju po-

stojeće literature, onodobnog tiska i arhivske građe, utvrđuje kako i zašto je u veljači 1992. godine u Hrvatskoj ustanovljena mirovna operacija Ujedinjenih naroda.

Cjelina »Historiografija« počinje radom Nikše Stančića »Kako sam postao povjesničar« (163–169), koji je autorovo autobiografsko izlaganje o razdoblju školovanja i studija tijekom kojega se oblikovao kao povjesničar. Riječ je o predavanju održanome na predstavljanju zbornika u njegovu čast održanog 7. lipnja 2011. na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Slijedi detaljna raščlamba i ocjena knjige *Soldaten zwischen nationalen Fronten. Die Auflösung der Militärgrenze und die Entwicklung der königlich-ungarischen Landwehr (Honvéd) in Kroatien-Slawonien 1868.-1914.* autorice Catherine Horel u prilogu Željka Holjevca »Poticajna jezgra i slaba opća mjesta ili uz knjigu Catherine Horel« (171–185). Posljednji prilog ove cjeline je »Veliki korak za povjesničare – nova internet-ska bibliografija Leksikografskoga zavoda« (187–190) Filipa Hameršaka. Autor rekapitulira sve što se dotad pisalo i govorilo o bibliografskom katalogu Leksikografskog zavoda. Ovaj broj časopisa zaključen je s tri nekrologa – Jakovu Stipišiću, Ivanu Knezoviću i Zdenku Jajčeviću (287–301).

Tekst Damira Agičića »Povodom 25. obljetnice smrti prof. dr. Jaroslava Šidaka, prvoga urednika Historijskog zbornika« (303–314) uvodni je rad drugog broja ovdje prikazanog zbornika. Autor, potaknut obljetnicom smrti Jaroslava Šidaka i znanstvenim skupom održanim njemu u čast 25. i 26. studenoga 2011., pokreće akciju za uređenje njegova groba. Prilog radu su dopis Gradskim grobljima s upitom za uređenje groba Jaroslava Šidaka, Obavijest o znanstvenom skupu »Jaroslav Šidak i hrvatska historiografija njegova vremena« i poziv na sudjelovanje, program rada skupa te slike sudionika i preuređenoga groba. Slijedi članak »O novopronađenom natpisu s imenom kraljice Domaslave iz crkve sv. Vida na Klisu« (317–320) Nevena Budaka o ulomku ranosrednjovjekovnog natpisa u utvrdi Klis. Autor se ne slaže s čitanjem i datiranjem Radoslava Bužančića, koji je fragmente i otkrio. Tomislav Popić rekonstruirao izvorne cjeline sudskih zapisnika srednjovjekovnoga Zadra, sačuvanih u sklopu arhivskog fonda *Curia maior ciuilium*, te time pokazuje srednjovjekovni zadarski sustav sudske administracije i način vođenja sudskih spisa (»Izvorne cjeline srednjovjekovnih zadarskih sudskih zapisnika u arhivskom fondu Curia maior ciuilium«, 321–376).

Na temelju analize dokumenata Biskupskog arhiva u Hvaru, Državnog arhiva u Zadru te relevantne literature Zrinka Novak obrađuje djelovanje hvarske karitativne bratovštine Milosrđa ili Dobrotvornosti od njezina utemeljenja 1579. godine do početka 19. stoljeća u radu »Hvarska karitativna bratovština Milosrđa u ranome novom vijeku« (377–433). Poseban je naglasak na vjerskoj, društvenoj, ekonomskoj i medicinskoj ulozi bratovštine i hospitala kao i na raščlambi društvene i spolne strukture bratovštine. Prilog radu prijepis je bratovštinskoga statuta, statuta hospitala i popis članova bratovštine u pojedinim razdobljima djelovanja.

Sanja Lazanin u svom prilogu »Percepcija Vojne krajine tijekom vladanja Josipa II: opis Varaždinskoga generalata 1783.« (435–458) analizira opis Varaždinskoga generalata na osnovi istoimenoga narativnog izvora iz osamdesetih godina 18. stoljeća. »Oglasi u češkim novinama u Hrvatskoj (1911.–1929).« (459–497) članak je Vlatke Dugački u kojem proučava oglase u češkim manjinskim novinama (*Česky list*, *Československé listy*, *Hlas*,

Jugoslávšti Čechoslováci) koje su na prostoru Hrvatske i Slavonije izlazile u prvoj polovini 20. stoljeća s namjerom da kroz njih prati promjene u gospodarskom životu Hrvatske, ali i da prikaže cjelokupnu sliku života češke manjine.

U prilogu »Pisanje jugoslavenske i strane štampe o studentskim demonstracijama u Zagrebu i Skoplju u svibnju 1959.« (499–513) Dragomir Bondžić predstavlja pisanje jugoslavenskog i stranog tiska o studentskim demonstracijama koje su se odvale u Zagrebu i Skoplju u svibnju 1959. U prvom je planu propagandna kampanja stranoga tiska u povodu demonstracija te javna reakcija Josipa Broza Tita na kompanju, kao i na same demonstracije.

Cjelina »Članci« završava radom »U obrani granice: jugoslavensko-talijanski granični spor u proljeće 1974. godine« (515–548) koji potpisuje Franko Dota. Autor piše o jugoslavensko-talijanskom graničnom sporu iz proljeća 1974. godine oko formalno neriješenog pitanja suvereniteta nad bivšom Zonom B Slobodnog Teritorija Trsta. U prvom dijelu rada autor iznosi sažet prikaz političke i diplomatske povijesti tršćanskog pitanja i jugoslavensko-talijanskih odnosa, u drugom dijelu donosi pravnu argumentaciju obiju strana, te u trećem slijed zbivanja 1974. godine prema hrvatskim dnevnim novinama – *Vjesnik* i *Novi list*.

Cjelina »Historiografija« sadrži pregledni članak »Povijest i mit o ujedinjenju Italije. Političko priznavanje i osporavanje Risorgimenta« (551–567) Andrea Possierija. Autor u članku govori o obilježavanju postanka ujedinjene Italije, odnosno o pripremama za proslavu i manifestacijama u povodu 150. godišnjice ujedinjenja, ali i o teškoćama u izradi programa vezanim uz povijesne razloge te o ratu za ujedinjenje i Giuseppeu Garibaldiju.

U oba se broja nalazi cjelina »Ocjene i prikazi«, koja sadrži prikaze domaćih i stranih recentnih edicija s povijesnom tematikom, kao i cjelina »Znanstveni i stručni skupovi«, koja donosi izvještaje s nedavno održanih znanstvenih skupova. Ukupno se u oba broja nalazi devet prikaza zbornika i časopisa te 21 prikaz knjiga.

Ana Biočić